

**การศึกษาแบบเรียนรวม :
หนทางนำไปสู่การศึกษาเพื่อปวงชน
(Inclusive Education : Access
to Education for All)**

● ผศ.ดร.อรรณ นิ่มตุง

การศึกษาแบบเรียนรวม : หนทางนำไปสู่การศึกษาเพื่อปวงชน

(Inclusive Education : Access to Education for All)

● ผศ.ดร.อรรณ นิมิตลุง¹

การศึกษาเพื่อปวงชนเป็นแนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญอีกแนวคิดหนึ่ง ซึ่งทั่วโลกภายใต้การนำขององค์การยูเนสโกต้องการนำประเทศสมาชิกให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคนทุกคนให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ยูเนสโกถือว่า การศึกษา (Education) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ทุกคนควรได้รับ เพราะเชื่อว่าการศึกษานำมาซึ่งคุณภาพของคนและคุณภาพของประเทศ และจากผลการจัดการศึกษาของประเทศต่างๆ ทั่วโลกโดยการสำรวจขององค์การยูเนสโกพบว่า ยังมีคนจำนวนมากที่ไม่ได้รับการศึกษาโดยเฉพาะคนที่เป็นชนกลุ่มน้อยในสังคม เช่น คนพิการ คนที่ด้อยโอกาส คนที่มีฐานะยากจน กลุ่มคนเหล่านี้ส่วนมากจะอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนา และกลุ่มประเทศต่างๆ เหล่านี้กำลังประสบปัญหาด้านคุณภาพของคนที่มีสาเหตุมาจากความไม่เท่าเทียมกันและความแตกต่างกันอย่างมาก ยูเนสโกเชื่อว่าการศึกษาดำเนินการตามหลักสิทธิมนุษยชนสามารถทำให้กลุ่มคนทุกชนชั้นมีความเท่าเทียมกันในสังคมได้เป็นอย่างดี แนวทางการจัดการศึกษาในลักษณะนี้เรียกว่า การศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all : มีชื่อย่อว่า EFA) ซึ่งตามหลักการของการศึกษาเพื่อปวงชนนั้น องค์การยูเนสโกได้พยายามส่งเสริมให้นานาประเทศในสังคมโลกหันมาสนใจและใส่ใจกับการจัดการศึกษาตามหลักสิทธิมนุษยชนให้มากขึ้น และได้เสนอรูปแบบและแนวทางของการจัดการศึกษาด้านนี้เพื่อให้สามารถดำเนินไปถึงจุดหมายของการศึกษาเพื่อปวงชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบการจัดการศึกษาแบบใหม่นี้เรียกว่า การศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education : IE) ซึ่งเป็นขั้นเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การศึกษาเพื่อปวงชนในขั้นสุดท้าย การศึกษาแบบเรียนรวมมีจุดกำเนิดมาจากการศึกษาพิเศษ (Special Education) ซึ่งนักการศึกษาพบว่า วิธีการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมนี้จะไม่มีการแยกเด็กออกไปจากสังคม สามารถจัดให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสรับการศึกษาในโรงเรียนปกติตามความต้องการหรือความแตกต่างของแต่ละบุคคล โดยครูและบุคลากรทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องพร้อมทั้งผู้ปกครองจะต้องปรับแนวคิด ปรับหลักสูตร ปรับวิธีการสอน เพื่อจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนให้ได้รับการพัฒนาถึงขีดสูงสุดของความสามารถ

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทนำ

“การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้ สะดวกราบรื่น ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว”

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2520

การศึกษากับมนุษย์มีความสัมพันธ์กันทางเจริญงอกงาม การศึกษาถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด ในการพัฒนาบุคลากรและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านการสร้างและการพัฒนาศักยภาพ หรือแม้แต่การพัฒนาทักษะในการทำงานของบุคคล ก่อให้เกิดการพัฒนาและเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมในทางการเมือง (Civic Participation) ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและมีผลต่อทิศทางการดำเนินชีวิตของคนในชาติ ด้วยเหตุนี้ใน พ.ศ. 2491 การศึกษาจึงได้ถูกบรรจุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 26 ว่า “ทุกคนมีสิทธิในการศึกษาและการศึกษาจะต้องเป็นการศึกษาแบบให้เปล่าอย่างน้อยในชั้นประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องเป็นการศึกษาภาคบังคับ” (ยูเนสโก. 2550 : 5) โดยความเห็นชอบจากสมัชชาแห่งสหประชาชาติ ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของการกระจายการศึกษาให้ครอบคลุม ทัดเทียมและทั่วถึง ทุกคนได้รับสิทธิทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่เกิด และมีนัยว่ารัฐบาลและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของชาติจำเป็นต้องเคารพ พิทักษ์ และ เติบโตเต็มสิทธิทางการศึกษานี้แก่เด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ทุกคนให้สามารถเข้าถึงการศึกษาโดยปราศจากการ ถูกกีดกันไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตามรวมไปถึงการพิทักษ์สิทธิให้แก่วัยรุ่นทุกคนเพื่อไม่ให้เด็กเหล่านี้ต้องออกจาก โรงเรียนกลางคันพร้อมทั้งให้ความคุ้มครองแก่เด็กจากการถูกเลือกปฏิบัติในโรงเรียนด้วยสาเหตุที่ว่า เด็กเหล่านี้เป็นคนพิการ เป็นผู้ที่พูดภาษาที่แตกต่างกันหรือเป็นผู้ที่ไม่มียากำลังทรัพย์เพียงพอต่อภาระค่าเล่าเรียน ปฏิญญาวาด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าวยังให้การคุ้มครองเด็กในสถานะดังต่อไปนี้ด้วยเช่นกัน :

- เด็กถูกทอดทิ้ง
- เด็กหญิง
- แรงงานเด็ก
- เด็กนอกสมรส
- เด็กไร้บ้าน
- เด็กติดยา
- เด็กเร่ร่อน
- เด็กชนกลุ่มน้อย
- เด็กผู้ยากไร้
- เด็กถูกทารุณกรรม
- เด็กต่างด้าว
- เด็กหญิงที่มีบุตรตั้งแต่อายุน้อย
- เด็กที่ได้รับการเกณฑ์ทหาร
- เด็กที่ติดเชื่อเอชไอวี เอดส์
- เด็กในสถานสงเคราะห์
- เด็กชนเผ่าเร่ร่อน
- ผู้ต้องหาเด็ก
- เด็กขอทาน
- โสเภณีเด็ก
- เด็กที่ถูกคุมขังถูกจองจำ
- เด็กจรจัด
- เด็กที่ไม่รู้หนังสือ
- เด็กอพยพ
- เด็กกำพร้า

- กรรมกรเด็ก
- เด็กหญิงตั้งครรภ์
- เด็กพลัดถิ่น
- เด็กที่มาจากการค้ามนุษย์
- เด็กที่ไม่มีหนังสือแสดงตน
- เด็กขายบริการทางเพศ
- เด็กถูกทอดทิ้ง
- เด็กที่อาศัยตามถนนและทางเท้า
- เด็กชนพื้นเมืองเดิม
- เด็กที่ลี้ภัยจากภาวะสงคราม
- เด็กไร้ที่อยู่อาศัยเนื่องจากการลี้ภัย
- เด็กที่กระทำผิดกฎหมาย

และความรุนแรง

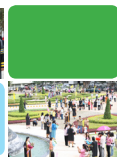
- เด็กพิการหรือเด็กที่มีความต้องการและความจำเป็นพิเศษ
- เด็กที่บรรลุนิติภาวะโดยเป็นเด็กที่ป่วยทางจิต
- เด็กที่ถูกนำมาเลี้ยงดูโดยกฎหมายมิได้รับรอง
- เด็กไร้สัญชาติหรือเด็กที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นพลเมืองของประเทศใดๆ
- เด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกลหรือตามรอยตะเข็บชายแดน และชนเผ่าเร่ร่อน

ยูเนสโก(UNESCO) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาของประเทศทั่วโลกและเป็นผู้ประเมินผลการดำเนินงานของประเทศสมาชิกตามปฏิญญาสากลดังกล่าวพบว่า ยังมีประชากรบางกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา ดังนั้นในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2533 ตัวแทนองค์การสหประชาชาติจำนวน 155 ประเทศได้เข้าร่วมประชุมภายใต้หัวข้อ “World Conference on Education for All (EFA) : Meeting Basic Learning Needs” ณ หาดจอมเทียน ประเทศไทย ได้ประกาศปฏิญญาจอมเทียนเพื่อยืนยันย้ำประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนทางการศึกษาโดยมีเป้าหมายที่จะทำให้การศึกษาสามารถเข้าถึงปวงชนได้ภายใน พ.ศ. 2543 ซึ่งเรียกหลักการจัดการศึกษาดังกล่าวว่า “การศึกษาเพื่อปวงชน” (Education for all : EFA) อย่างไรก็ตามการศึกษาเพื่อปวงชนก็ยังไม่สามารถบรรลุผลได้ในระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นในเดือนเมษายน พ.ศ. 2543 จึงได้มีการจัดประชุมระดับโลกด้านการศึกษา (World Education Forum) ณ กรุงดakar ประเทศเซเนกัลอีกครั้งเพื่อติดตามผลการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อปวงชนและกำหนดเป้าหมายด้านการศึกษาเพื่อปวงชนขึ้น 6 ประการภายใต้กรอบปฏิบัติการดakar (Dakar Framework for Action) เพื่อให้บรรลุถึงการศึกษาเพื่อปวงชนภายใน พ.ศ. 2558 ดังนี้

1. ขยายและปรับปรุงด้านการเลี้ยงดู การจัดการด้านการศึกษาในเด็กปฐมวัยให้เป็นไปอย่างครอบคลุมโดยเฉพาะกลุ่มเด็กด้อยโอกาส
2. ภายใน พ.ศ. 2558 เด็กทุกคนโดยเฉพาะเด็กหญิง เด็กชนกลุ่มน้อย และเด็กในสภาวะยากลำบาก (Children in difficult circumstances) จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
3. เด็กและผู้ใหญ่จะได้รับการตอบสนองด้านการเรียนรู้ ทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมเป็นธรรมชาติและทั่วถึง
4. เพิ่มระดับของการรู้หนังสือ การเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาต่อเนื่องในวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะสตรี ให้ถึงระดับร้อยละ 50 ภายใน พ.ศ. 2558
5. ขจัดความไม่เสมอภาคทางการศึกษาของหญิงและชายให้หมดสิ้นภายใน พ.ศ. 2558 พร้อมกันสร้างความเสมอภาคของหญิงและชาย โดยเฉพาะเด็กหญิงทั้งหมดจะต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาภายใน พ.ศ. 2558

6. พัฒนาคุณภาพและความเป็นเลิศทางการศึกษาในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการรู้หนังสือ การอ่านออกเขียนได้ จำนวนเป็น และทักษะต่างๆ ที่สำคัญในการดำเนินชีวิต ยูเนสโกจะประเมินผล การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนภายใต้กรอบดังกล่าวของแต่ละประเทศ โดยดูจากกรอบการดำเนินงานจำนวน 3 ด้าน คือ การจัดทำแผนพัฒนาระดับชาติ อัตราการเข้าเรียน และความเสมอภาคและคุณภาพการศึกษา และมีหน่วยงานที่เฝ้าติดตามผลการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศสมาชิก ที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มสื่อมวลชน (Watch dogs of society) ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์ของระบบการศึกษา เพื่อกระตุ้นให้รัฐบาลและสาธารณชนหันมาให้ความสนใจในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ แต่จวบจนถึงปีนี้ (พ.ศ. 2552) ทุกอย่างก็ยิ่งก้าวเตาะเตะเหมือนเด็ก เพิ่งหัดเดิน ส่อเค้าว่าจะอาจจะไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ จากสถิติของยูเนสโกพบว่า มีเด็กกว่า 80 ล้านคน ทั่วโลกที่ตื่นมาในแต่ละวันโดยปราศจากความหวังที่จะได้รับโอกาสทางการศึกษาต่างๆ ที่เป็นสิทธิอันชอบธรรม ของทุกคน โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีเด็กที่ไม่มีโอกาสศึกษาในโรงเรียนถึง 3 ล้านคน ไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ถึง 34.3 ล้านคน จึงจำเป็นที่จะต้องหาทางให้ประชากรกลุ่มดังกล่าว ได้รับการศึกษาตามระบบ สำหรับประเทศไทยมีเด็กด้อยโอกาสกว่า 1,470,000 คนที่ยังขาดสิทธิและโอกาส ในการเข้าถึงการศึกษาเพียงเพราะยากจน พิกัด ถูกทอดทิ้ง ไร้สัญชาติ ได้รับผลกระทบจากเชื้อเอชไอวี/เอดส์ หรือเป็นเหยื่อจากเหตุรุนแรงในภาคใต้ ยูเนสโกจึงมองว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลทั่วโลกโดยเฉพาะประเทศ กำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาไม่กระตือรือร้นที่จะผลักดันการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน ทั้ง 6 ประการเป็นเพราะประเทศสมาชิกขาดแรงกระตุ้นผนวกกับทั่วโลกกำลังเผชิญกับความไม่ แน่นนอนต่างๆ เช่น วิกฤตเศรษฐกิจ ภาวะโลกร้อน การขาดแคลนอาหาร การแพร่กระจายของโรคเอดส์ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์การเมืองและภูมิศาสตร์ทางสังคมโลก และจำนวนเยาวชนรุ่นใหม่ เพิ่มขึ้น (ยูเนสโก, 2552 : 1) ดังนั้นทุกฝ่ายจำเป็นต้องร่วมมือกันแก้ปัญหาทั้งระดับภูมิภาคและระดับ นานาชาติเพื่อพัฒนาผู้ด้อยโอกาสทางสังคมทุกกลุ่ม ดังนั้นจุดมุ่งหมายของ “การศึกษา” ในยุคโลกาภิวัตน์ จึงได้เริ่มมีความหมายเปลี่ยนไปซึ่งเป็นเพราะผลกระทบต่อสังคม ระบบเศรษฐกิจและความก้าวหน้าของ วิทยาการโดยเน้นผลลัพธ์ที่การอยู่ดี กินดี มีความสุขในโลก (To know, to do, to be and to live) อันเป็น สัจธรรมความจริงของชีวิตของคนยุคใหม่ (A new man for a new world) และจากการประชุมสภา รัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีเมค) ครั้งที่ 44 พ.ศ. 2552 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูป การศึกษาโดยให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์และการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งผลักดันให้ครูรับผิดชอบ เฉพาะการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น ผลจากการประชุมดังกล่าว ประเทศไทยได้นำกรอบของซีเมคมา ดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์ในสมัยรัฐบาลของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ส่วนเรื่องหลักสูตรนั้น มีแนวทางที่จะจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและแนวโน้มด้าน ตลาดแรงงานเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศ ในส่วนของประชาชนจำเป็นต้องพัฒนา ความรู้ให้เกิดทักษะใหม่ๆ โดยจัดทำหลักสูตรเสริมสร้างทักษะระหว่างภาคอุตสาหกรรมและผู้จ้างงาน รวมทั้งจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกเขตพื้นที่การศึกษา สำหรับผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการ กระทรวงศึกษาธิการได้เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาโดยการบูรณาการกลุ่มคนดังกล่าวเข้ากับระบบ

โรงเรียนปกติ (กอร์ปศักดิ์ สภาวสุ. 2552 : 1) เห็นได้ว่าการศึกษารูปแบบใหม่ของคนยุคใหม่สามารถตอบสนองต่อแนวคิดของยูเนสโกที่เรียกว่า การศึกษาเพื่อปวงชนมากที่สุด ในปัจจุบัน ทั่วโลกในระดับสากลหันมาดำเนินการจัดการศึกษาแบบใหม่ภายใต้การส่งเสริมขององค์การยูเนสโกที่เรียกว่า การศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มีการบูรณาการกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เด็กยากจน ฯลฯ ให้ได้รับการศึกษาเฉกเช่นเดียวกันกับเด็กปกติทั่วไปในโรงเรียนปกติเพื่อพัฒนาเด็กเหล่านั้นให้ถึงขีดสุดของศักยภาพ และได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามที่เด็กเหล่านี้มีสิทธิอันชอบธรรมที่จะได้รับตามหลักสิทธิมนุษยชนและตามข้อตกลงของนานาชาติประเทศกับยูเนสโก ผลจากการศึกษาวิจัยของยูเนสโก พบว่า การศึกษาแบบเรียนรวมสามารถตอบสนองต่อการเข้าถึงและให้โอกาสเด็กทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง ดังนั้นหน่วยงานทางการศึกษา ครูอาจารย์ ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ จะต้องเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพอย่างแท้จริง การที่หน่วยงานต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วจะดำเนินการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมได้สำเร็จนั้นหน่วยงานและบุคคลจะต้องมีแนวคิดแบบเดียวกันเสียก่อน จึงจะจัดการศึกษาแบบเรียนรวมได้สำเร็จอย่างแท้จริง

จุดกำเนิดของการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusion Origins)

การศึกษาแบบเรียนรวมเป็นแนวคิดใหม่ในวงการการศึกษาที่หลายๆ ประเทศทั่วโลกได้นำมาใช้กำหนดเป็นนโยบายในแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อต้องการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อการศึกษาเพื่อปวงชน อันมีแนวคิดและหลักการที่สำคัญในเรื่องของสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคทางการศึกษาของเด็กทุกคน การศึกษาแบบเรียนรวมในปัจจุบันมีจุดกำเนิดมาจากการศึกษาพิเศษที่มีลักษณะเป็นการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างของเด็กที่มีความบกพร่อง (Children with disability) และนักเรียนที่มีความยากลำบากในการเรียนรู้ (Student with difficulties in learning) เป็นวิธีการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่ควรจัดบริการเพิ่มเติมให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยจัดการศึกษาในลักษณะที่แบ่งแยกออกไปต่างหากจากระบบการศึกษาปกติทั่วไป เช่น โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ศูนย์พัฒนาเด็กพิเศษ โรงพยาบาลที่ดูแลเด็ก ฯลฯ ซึ่งเราเรียกรูปแบบการจัดการศึกษาแบบนี้ว่าการแข่งขันแยกกลุ่ม (Exclusion) ซึ่งแต่เดิมนั้นหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อว่ามีรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบดังกล่าวจะเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองต่อสิทธิมนุษยชน (Human right) และเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้เป็นอย่างดีรูปแบบหนึ่ง

ต่อมาการศึกษาพิเศษ (Special Education) ในรูปแบบที่เป็นโรงเรียนเฉพาะตามแนวคิดแบบเดิม เช่น โรงเรียนการศึกษาพิเศษประจำจังหวัดต่างๆ โรงเรียนยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ สถาบันราชานุกูล ศูนย์จิตเวช ฯลฯ ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาในลักษณะที่นำเด็กพิเศษที่มีความพร้อมส่งเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนปกติพร้อมทั้งมีการจัดบริการทางการศึกษาเสริมหรือเพิ่มเติมให้แก่เด็กพิเศษเหล่านั้น แต่การจัดการศึกษาในรูปแบบดังกล่าวก็ยังไม่สามารถทำให้บรรลุตามเป้าหมายของยูเนสโกได้

ดังนั้นจึงมีแนวคิดใหม่ทางการศึกษาเกิดขึ้น และแนวคิดใหม่แบบนี้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษเข้าสู่รูปแบบของการศึกษาแบบเรียนรวม โดยเริ่มจากแนวคิดพื้นฐานทางการศึกษาพิเศษ 2 แนวคิด คือ การเรียนร่วม (Integration approach : การจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนปกติเป็นบางส่วน) และการเรียนรวม (Mainstream approach : การจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการได้เรียนรวมในชั้นเรียนปกติอย่างน้อย 1 วิชาจนกระทั่งครบทุกวิชาและรับบริการทางการศึกษาเพิ่มเติมในโรงเรียนปกติอย่างเต็มเวลา) ต่อมาจึงพัฒนามาเป็นแนวความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอีกแนวความคิดหนึ่งที่เรียกว่า การศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education or Inclusion Approach : การจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการและเด็กกลุ่มที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาทุกคนได้เข้าเรียนในชั้นเรียนปกติเฉกเช่นเดียวกันกับเด็กคนอื่นๆ ในโรงเรียนปกติ พร้อมทั้งโรงเรียนได้ปรับเปลี่ยนวิธีการและจัดหาบริการที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมกับความแตกต่างและความต้องการของเด็กแต่ละคน) การศึกษารูปแบบดังกล่าวได้มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของโรงเรียนปกติในด้านหลักสูตร ด้านวิธีการสอนและด้านเทคนิคการเรียนรู้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ด้านดังกล่าว นักการศึกษาได้นำมาใช้กำหนดเป็นนโยบายการจัดการศึกษาใหม่ ที่เรียกว่าการเรียนรวมหรือการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ระดับสากลในปัจจุบันนี้โดยโรงเรียนต่างๆ จะต้องมาคิดทบทวนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจต่อความต้องการพิเศษ (Special needs) หรือความแตกต่างของแต่ละบุคคลว่าเขาควรได้รับการศึกษาในโรงเรียนปกติที่ตอบสนองต่อความต้องการเป็นอย่างดีและมีคุณภาพได้อย่างไร ดังนั้นการศึกษาพิเศษจึงเริ่มต้นมาจากการจัดการศึกษาในรูปแบบที่เป็น การแบ่งแยกผู้เรียนที่มีความแตกต่างจากคนอื่นๆ ไปเรียนในโรงเรียนที่มีความเฉพาะด้าน สามารถตอบสนองลักษณะพิเศษและความต้องการของผู้เรียนได้ เช่น โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ศูนย์เด็กพิเศษ ฯลฯ ซึ่งเรียกรูปแบบการศึกษาในลักษณะนี้ว่าการศึกษาเฉพาะ ต่อมาจึงพัฒนาแนวทางในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น ในลักษณะของการร่วมกันมากขึ้น (เด็กพิการร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนปกติ) โดยเริ่มจากการมีส่วนร่วม บางเวลาและเต็มเวลาเรียนซึ่งเรียกรูปแบบการศึกษาในลักษณะนี้ว่า การเรียนรวม ในปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาจากเดิมมาเป็นการศึกษาแบบเรียนรวมตามที่องค์การยูเนสโกได้พยายามส่งเสริมประเทศต่างๆ ให้ร่วมจัดการศึกษาเพื่อสิทธิของเด็กทุกคน โดยการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมมีมาตั้งแต่ ค.ศ. 1948 เป็นจุดเริ่มต้นของการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน โดยองค์การยูเนสโกพยายามรณรงค์จนกระทั่งมี คณะกรรมการเพื่อส่งเสริมสิทธิเด็กขึ้นใน ค.ศ. 1989 ทุกประเทศเริ่มหันมาสนใจการพัฒนาเด็กมากขึ้น เริ่มตั้งแต่การเกิดปัญญาสกลว่าด้วยเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชนใน ค.ศ. 1990 มีการให้ความสนใจเกี่ยวกับคนพิการและการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในรูปแบบของการศึกษาและการศึกษาแบบเรียนรวมตามกรอบการทำงานของยูเนสโกตามลำดับ ซึ่งสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 1 พันธะสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแบบเรียนรวม

ภาพที่ 1 พันธะสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแบบเรียนรวม

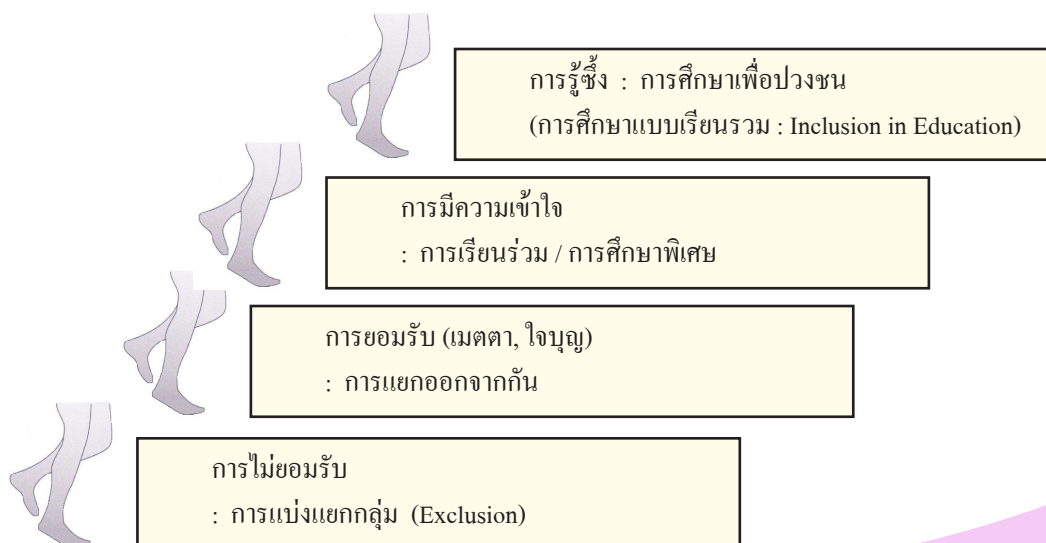
จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นพัฒนาการของการศึกษาแบบเรียนรวมที่มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ ค.ศ. 1948 ได้มีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและได้มีการพัฒนาทางการศึกษาที่ตอบสนองมวลมนุษย์ทั้งหลายให้ได้รับการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพอย่างทั่วถึงทุกคนตามกฎหมายต่างๆ ที่ประชาคมได้ร่วมกันสร้างขึ้นมาจนกระทั่งในศตวรรษที่ 21 เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 2001 องค์การยูเนสโกได้เริ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมขึ้นอย่างจริงจัง

การจัดการศึกษาแบบแยกกลุ่มสู่การศึกษาแบบเรียนรวม

ในอดีตของบางประเทศและในปัจจุบันของบางประเทศ ได้มีการจัดการศึกษาในระบบให้แก่เด็กและผู้ใหญ่ในลักษณะที่แยกออกจากกันเป็นเอกเทศ ในแต่ละส่วนที่เรียกวิธีการจัดการศึกษาในลักษณะแบบนี้เป็น “แบบแยกกลุ่ม” เช่น โรงเรียนการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิเศษเฉพาะด้าน การศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ การศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน ฯลฯ ผลจากการจัดการศึกษาแบบนี้ก็ยังพบว่าผู้เรียนบางกลุ่มไม่สามารถเข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และเด็กในกลุ่มนี้จะถูกผลักดันให้ออกจากการศึกษาในระบบโรงเรียนไปเพราะโรงเรียนไม่มีบริการที่ตอบสนองต่อสภาพปัญหาและวิธีการเรียนรู้ (Learning style) ที่เหมาะสม

ของผู้เรียนได้ และมีเด็กจำนวนหนึ่งหันมารับบริการทางการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ (Special school) ที่เรียกว่า การศึกษาพิเศษ และในโรงเรียนปกติบางแห่งมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่อง ในรูปแบบของการศึกษาพิเศษควบคู่กันไปกับการศึกษาปกติในโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนปกติ เช่น โรงเรียน พญาไทมีชั้นเรียนพิเศษคู่ขนานในโรงเรียน โรงเรียนแกนนำเรียนร่วมทั่วประเทศมีกว่า 1,000 โรงเรียน ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาแบบนี้หลายๆ ประเทศได้ดำเนินการมาเป็นเวลากว่า 50 ปีมาแล้ว วิธีการดังกล่าว สามารถตอบสนองต่อความบกพร่องของเด็กพิเศษได้ แต่การจัดการศึกษาดังกล่าวก็ยังพบว่ามีปัญหาเพราะ ไม่สามารถตอบสนองผู้เรียนต่อสังคมในปัจจุบันอย่างแท้จริง การจัดการศึกษาตามรูปแบบดังกล่าวที่เป็น โรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะกลุ่มเด็กนั้น เป็นการลงทุนการศึกษาที่สูงมากแต่ผลที่ได้ยังไม่คุ้มค่า ในปัจจุบัน จึงมีแนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษาตามรูปแบบของการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อผู้เรียนทุกคน (All learner) ในโรงเรียนปกติ ซึ่งโรงเรียนจะต้องรับเด็กทุกคนในสังคม ชุมชน เข้ามาเรียนโดยจะต้อง ไม่ปฏิเสธเด็กเหล่านั้นเพราะความแตกต่างจากคนอื่นๆ และผู้สอนในห้องเรียนปกติจะต้องมีการพัฒนา และปรับปรุงวิธีการสอนของตนเองเพื่อสอนเด็กทุกคนซึ่งอาจจะเป็นเด็กพิเศษและเด็กปกติที่อยู่ในห้องเรียน ของตนเองให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน จึงถือว่าการสอนแบบนี้เป็นภาระที่ท้าทายผู้สอน ว่าจะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนทุกคนได้ ดังนั้นรูปแบบของการศึกษาแต่เดิมนั้นจะเป็น การแยกกลุ่มหรือแยกส่วนออกไป เพราะครูหรือสมาชิกในโรงเรียนไม่ให้การยอมรับหรือปฏิเสธในความ แตกต่างของบุคคล กลุ่มเด็กเหล่านี้จึงต้องหาวิธีการศึกษาด้วยตนเอง ต่อมาเกิดการยอมรับในความแตกต่าง ของเด็กมากขึ้นด้วยความเมตตา ใจบุญ สงสารเด็กเหล่านี้จึงจัดการศึกษาเพื่อให้โอกาส แต่ให้อยู่ ในรูปแบบที่มีการแบ่งแยกออกไปต่างหากที่เรียกว่า โรงเรียนการศึกษาพิเศษ หรือโรงเรียนเฉพาะความบกพร่อง ของเด็ก ต่อมาสังคมหรือโรงเรียนเริ่มมีความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างของบุคคลมากขึ้นจึงจัดการศึกษา ในรูปแบบที่เป็นการเรียนร่วมควบคู่กับโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จนกระทั่งในปัจจุบันผู้คนในสังคมเริ่มรู้ซึ่ง มากขึ้น จึงหันมาสนใจการศึกษาในรูปแบบที่เรียกว่า การศึกษาแบบเรียนรวม สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ลำดับขั้นพัฒนาการ : การศึกษาแบบเรียนรวม

การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นเรื่องที่มีความสอดคล้องกับชีวิตจริง ในโรงเรียนปกติทั่วไป ภาพที่ 2 ลองมาพิจารณาว่าโรงเรียนที่ตนเองสังกัดอยู่มีปัญหาและสามารถหาคำตอบตามข้อความต่อไปนี้ อย่างไรตัวอย่างปัญหา : โรงเรียนปกติทั่วไปลองพิจารณาว่านักเรียนในโรงเรียนของตนเองมีความยากลำบากต่อการเรียนรู้หรือไม่ และวิธีการสอนของครูมีความยืดหยุ่นต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนในโรงเรียนหรือไม่ ถ้าโรงเรียนเกิดปัญหาในการหาคำตอบดังกล่าว โรงเรียนเหล่านั้นควรจะตั้งมีแนวทางในการปฏิรูปโรงเรียน และหาหนทางที่จะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยการตอบสนองต่อผู้เรียนด้วยวิธีการที่มีความหลากหลาย (Diversity) และตอบสนองในทางที่เป็นผลดีต่อผู้เรียน พร้อมทั้งต้องค้นหาความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนว่ามีความต้องการอะไรเป็นพิเศษเพื่อให้เด็กคนนั้นประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ และผู้สอนต้องเข้าใจด้วยว่า ในความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนนั้น ยังมีความแตกต่างกันซึ่งไม่ได้เป็นปัญหาต่อการสอนของครูผู้สอน ครูต้องสามารถสอนผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายท่ามกลางความแตกต่างของผู้เรียนและควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่งวิธีการปรับเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ตามที่ทางโรงเรียนจัดบริการให้แก่เด็กทุกคนในโรงเรียนนั้นถือได้ว่าโรงเรียนได้มีจุดเริ่มต้นในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) เกิดขึ้นแล้ว และเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาแบบเรียนรวมมากยิ่งขึ้น ตารางต่อไปนี้จะเปรียบเทียบสิ่งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแบบเรียนรวม ดังนี้

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ของการศึกษาแบบเรียนรวม

การศึกษาแบบเรียนรวม : เกี่ยวข้องกับ	การศึกษาแบบเรียนรวม : ไม่เกี่ยวข้องกับ
1. การตอบสนองอย่างหลากหลาย 2. ความเชื่อเรื่องของการรวมกัน ไม่ใช่การแยกออกจากกัน 3. นักเรียนคนที่มีความรู้ดีกว่าถูกแบ่งแยก 4. ความเท่าเทียมทางการศึกษา ไม่ใช่การแบ่งแยก	1. การปฏิรูปการศึกษาพิเศษแบบเฉพาะหรือปฏิรูปการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ 2. การตอบสนองเพียงอย่างเดียวในความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน และแสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมกันทางการศึกษาของผู้เรียนทุกคน 3. โรงเรียนพิเศษที่มีการจัดหา/บริการเพิ่มเติมในโรงเรียนปกติ 4. การค้นพบเพียงแค่ความต้องการของเด็กที่มีความบกพร่องเท่านั้น 5. การค้นพบความต้องการพิเศษของเด็กปกติ

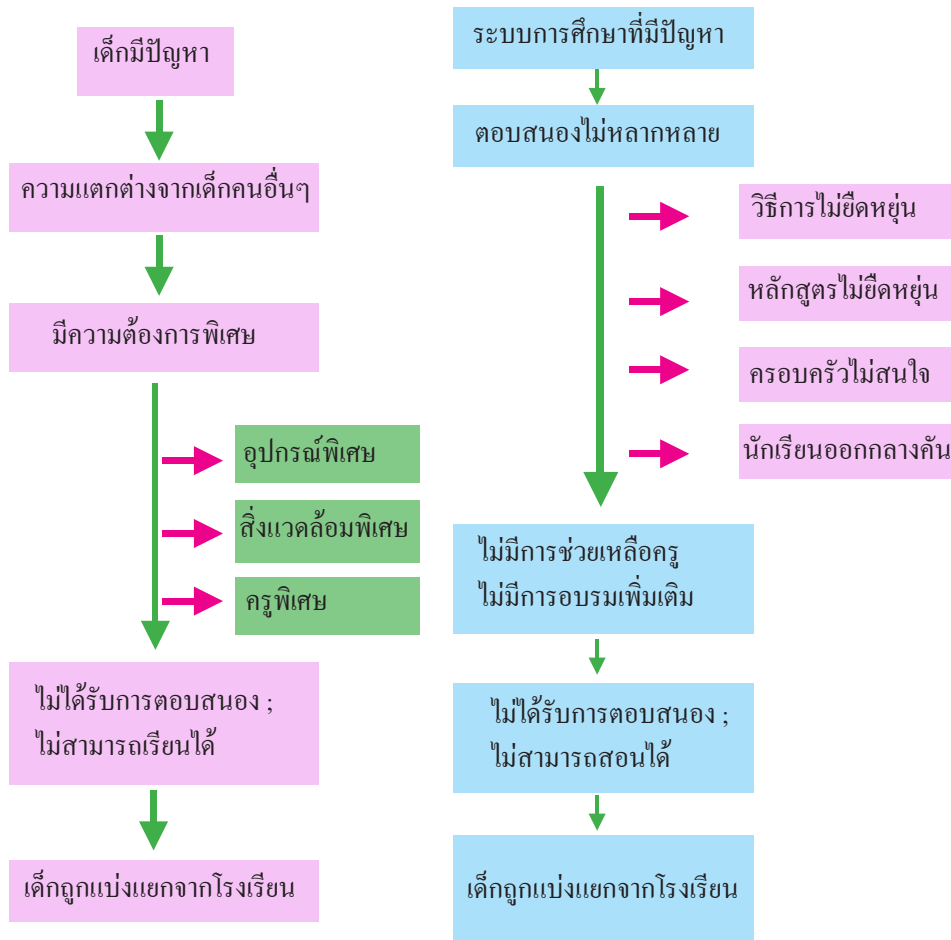
ที่มา : UNESCO, 2005 : 15

ตารางดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การศึกษาแบบเรียนรวม เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. การศึกษาแบบเรียนรวมเป็นกระบวนการ

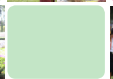

2. การศึกษาแบบเรียนรวมเกี่ยวข้องกับความแตกต่างและปัญหาอุปสรรคของผู้เรียนทุกคน
3. การศึกษาแบบเรียนรวมเกี่ยวข้องกับสถานะปัจจุบัน การมีส่วนร่วมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทุกคน
4. การศึกษาแบบเรียนรวมยึดการมีส่วนร่วมของนักเรียนทุกคนในกลุ่มที่ด้อยโอกาส กลุ่มที่ถูกแบ่งแยกและกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำเป็นสำคัญ

ภาพที่ 3 กรอบการจัดการศึกษาที่เป็นอุปสรรคไปสู่การศึกษาแบบเรียนรวม

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นปัญหาที่เกิดจากการจัดการศึกษาที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษาแบบเรียนรวม เริ่มจากปัญหาต่างๆ ของผู้เรียนที่ไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการและความแตกต่างของผู้เรียนดังนั้น การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงยังไม่ใช่การศึกษาแบบเรียนรวมที่แท้จริง สำหรับประเทศไทย รูปแบบของโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเพื่อตอบสนองต่อผู้เรียนอย่างแท้จริงในขณะนี้ยังไม่มี แต่อยู่ระหว่างการวิจัยของนักวิชาการทางการศึกษาพิเศษ ในปัจจุบันโรงเรียนปกติที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงแนวทาง

การจัดการศึกษาแบบเดิมๆ ให้เข้ามาสู่รูปแบบของการศึกษาแบบใหม่ คือ การศึกษาแบบเรียนรวม โรงเรียนเหล่านั้นจะต้องมีความชัดเจนในเรื่องของการมีส่วนร่วมและนโยบายเป็นสำคัญและจะต้องเป็นไปในแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยมีนักการศึกษา ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ผู้นำทางศาสนา สำนักงานการศึกษาระดับท้องถิ่นและสื่ออุปกรณ์เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาตามรูปแบบดังกล่าว เห็นได้ว่าการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นแนวทางที่สามารถเพิ่มพูนประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้เข้ากับกรอบของสังคมเป็นอย่างดี ดังนั้นจะต้องมีกระบวนการที่ดีควบคู่ไปกับการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเกิดประสบการณ์และคุณภาพของผู้เรียนมากที่สุด ปัจจัยที่จะนำการศึกษาแบบเรียนรวมไปสู่เป้าหมายของการศึกษาเพื่อปวงชน โรงเรียนควรพิจารณาถึงหลักสูตรการสอน สื่ออุปกรณ์และการจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียน ปัจจัยทางด้านหลักสูตรนั้นมีความสำคัญระดับหนึ่ง หลักสูตรหลายหลักสูตรสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนและเป็นหลักสูตรที่จะต้องเรียนรู้ในสิ่งเดียวกัน ในเวลาเดียวกันและวิธีการเรียนรู้แบบเดียวกัน แต่ในความเป็นจริง นักเรียนมีความสามารถและความต้องการแตกต่างกันอย่างมาก ดังนั้นหลักสูตรควรจะสามารถตอบสนองต่อความแตกต่างและความต้องการของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง หลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการและความแตกต่างของผู้เรียนนั้นควรจะเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นเป็นปัจจัยสำคัญ และหลักสูตรนั้นสามารถทำให้โรงเรียนนั้นเป็นโรงเรียนสำหรับนักเรียนทุกคน โดยเริ่มต้นที่ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องมีการประเมินความรู้และความสามารถของผู้เรียนตามความต้องการของแต่ละบุคคล ครูผู้สอนจะต้องหาแนวทางพัฒนาวิธีการสอนเพื่อตอบสนองเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มทั้งที่มีความต้องการเหมือนกันและแตกต่างกันให้ครอบคลุมนักเรียนทุกคนในห้องเรียน ดังนั้นการกำหนดหลักสูตรควรพิจารณาถึงความต้องการหรือความแตกต่างที่หลากหลายของผู้เรียนเพื่อจะให้เห็นใจได้ว่าเป็นการตอบสนองสิทธิทางการศึกษาของผู้เรียนทุกคน โดยมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. โรงเรียนควรมีเวลาที่ยืดหยุ่นในการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในแต่ละวิชาของผู้เรียน
 2. โรงเรียนควรจะให้อิสระแก่ครูในการเลือกวิธีการที่จะทำงาน
 3. โรงเรียนควรจะให้ครูได้เตรียมบริการพิเศษในแต่ละวิชาตามความแตกต่างของผู้เรียน
 4. โรงเรียนควรจะให้นักเรียนได้ประเมินผลการทำงานในชั้นเรียน
 5. โรงเรียนควรจะให้ครู/นักเรียน มีการอบรม/ศึกษานอกสถานที่
- การที่โรงเรียนจะสนับสนุนให้ครูทั้งหลายออกแบบหลักสูตรได้ตามที่กล่าวมาข้างต้น ครูจะต้องพิจารณาถึงคำถามดังต่อไปนี้เพื่อจะได้ออกแบบหลักสูตรให้ตอบสนองต่อผู้เรียนทุกคน
1. อะไรที่ควรสนับสนุนในหลักสูตรเพื่อให้ไปสู่การศึกษาแบบเรียนรวมได้
 2. สิทธิมนุษยชนและสิทธิเด็กได้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรหรือไม่ ถ้าใช่จะใช้วิธีการสอนอย่างไร
 3. เนื้อหาในหลักสูตรสัมพันธ์กับชีวิตที่แท้จริงของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคตหรือไม่
 4. หลักสูตรได้พิจารณาถึงสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมและความแตกต่างทางภาษาหรือไม่
 5. หลักสูตรได้คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาหรือไม่
 6. วิธีการสอนของครูเป็นวิธีการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางและ Interactive หรือไม่
 7. ได้มีการประเมินผลและนำผลการประเมินมาพัฒนาหลักสูตรใหม่หรือไม่
 8. โรงเรียนได้มีส่วนช่วยจัดทำและจัดการหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรที่ดีหรือไม่

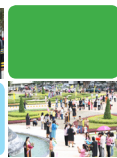

ตัวอย่างโรงเรียนเพื่อการเรียนรวมตามแนวคิดของยูเนสโก

1. การศึกษาเรียนรวม ประเทศไทยเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจำนวน 2 คน เข้าไปร่วมการเรียนร่วมของโรงเรียนประสาทวิทยา โดยโรงเรียนได้ปรับหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน

2. โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้จัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความพิการในระดับเล็กน้อยถึงปานกลาง ซึ่งประกอบด้วย เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กเรียนรู้ช้า เด็กสมาธิสั้น เด็กปัญญาอ่อนที่เรียนรู้ได้ และเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์รุนแรง ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันในปีการศึกษา 2544 มีนักเรียนออทิสติก ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 52 คน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 42 คน และนักเรียนที่มีความต้องการทางด้านอื่นๆ เช่น นักเรียนสมาธิสั้น นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา และนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรม หรืออารมณ์รุนแรง จำนวนประมาณ 120 คน การวิจัยเกี่ยวกับระบบบริหารและการจัดการ การศึกษาปัจจัย และองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรวม การประเมินโครงการศึกษาพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องกลุ่มต่างๆ การศึกษาสมรรถนะของครูและผู้บริหารในการจัดการเรียนรวม กลยุทธ์การจัดการเรียนสอนและการจัดการพฤติกรรมและพฤติกรรมเรียนดีในชั้นเรียนรวมในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นความสำคัญส่วนหนึ่งที่จะตอบคำถามนับตั้งแต่กระบวนการเสาะหากระบวนการจัดการเรียนการสอน กลยุทธ์การปรับการเรียนการสอน การจัดการในห้องเรียน การพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสำหรับเด็กพิการ การบริหารและการจัดการ การสร้างสภาพแวดล้อม บรรยากาศของการยอมรับซึ่งกันและกัน ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรวม ข้อค้นพบในเรื่องดังกล่าวจะนำไปสู่การสร้างและพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่จัดการเรียนรวมทั่วประเทศ เพื่อที่จะประกันได้ว่า นักเรียนทุกคนในห้องเรียนรวมไม่ว่าเด็กพิการหรือเด็กปกติได้เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพสูงสุดทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นอิสระ พึ่งตนเองได้และทำคุณประโยชน์ต่อสังคม

3. การศึกษาแบบเรียนรวมที่ประเทศบราซิล มีโครงการเรียกว่า APAE SP ซึ่งเป็นหน่วยงานเกี่ยวกับการเรียนรวมในระดับประเทศที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและองค์กรอิสระ (NGO) ทั้งระดับประเทศและระดับสากล โครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มจำนวนโรงเรียนเพื่อการเรียนรวม โดยโครงการดำเนินการพัฒนาเด็กในกลุ่มที่มีปัญหาทางสมองและครอบครัวให้มีโอกาสได้เข้าเรียนรวมและได้ดำเนินการมาหลายปี ในปัจจุบันมีเด็กในโครงการกว่า 600 คนที่โครงการต้องดูแลและพัฒนาให้มีศักยภาพเพื่อเข้าเรียนรวมในโรงเรียนปกติในที่สุด ที่เมือง SAO PAULO ซึ่งเป็นเมืองที่มีการจัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนเทศบาล โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน มีหน่วยงาน APAE SP คอยดูแลเด็กที่มีปัญหาทางสมองและเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเขตพื้นที่โดยทีมงานที่มีความชำนาญงานประกอบด้วย ครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะต้องทำงานร่วมกับครูปกติในโรงเรียนเพื่อพัฒนาเด็กให้มีทักษะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทักษะการสื่อสาร ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการทำงานร่วมกัน ครูการศึกษาพิเศษจะต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมในการพัฒนาเด็กกลุ่มนี้ ครูปกติในชั้นเรียนปกติจะต้องมีความเห็นแบบเดียวกันกับโครงการนี้ เมื่อทำการสอนจะต้องคำนึงถึงเด็กกลุ่มที่มีปัญหาในชั้นเรียนและต้องขอความช่วยเหลือจากครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครองจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเด็กและการจัดกิจกรรมของครูเพื่อพัฒนาเด็กให้ตรงกับศักยภาพ กระทรวงศึกษาธิการให้การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการโดยการสนับสนุนครู จัดการฝึกอบรม จัดหาสื่อไว้ช่วยเหลือ

สรุป

หนทางที่จะนำไปสู่การศึกษาเพื่อปวงชน ตามหลักการขององค์การยูเนสโกได้เป็นอย่างดีในปัจจุบันนี้ คือ การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งถือว่าการศึกษาแบบนี้เป็นการจัดการศึกษาตามหลักสิทธิมนุษยชน ไม่มีการกีดกันทางการศึกษา เนื่องจากสภาพความพิการหรือความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม วิธีการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมนั้นได้เริ่มต้นมาจากการศึกษาที่เรียกว่า การศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนเฉพาะด้าน มีลักษณะของการแบ่งแยกเด็กออกไปจากสังคม จึงเกิดปัญหามีเด็กจำนวนหนึ่งยังไม่ได้รับการศึกษา และจากนั้นจึงได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาออกมาเป็นการเรียนรวม แต่ก็ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของการศึกษาเพื่อปวงชนได้อย่างแท้จริง นักการศึกษาและองค์การยูเนสโกจึงได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ขึ้นมาอีกในศตวรรษที่ 21 คือ การศึกษาแบบเรียนรวม โดยมีความเชื่อว่า รูปแบบของการศึกษาดังกล่าวสามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนในโรงเรียนปกติ ซึ่งโรงเรียนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้อย่างแท้จริง จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่จะต้องร่วมกันเพื่อดำเนินการให้การศึกษาเพื่อปวงชนไปสู่เป้าหมาย นั่นหมายถึง คุณภาพของคนและคุณภาพของประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กอร์ปศักดิ์ สภาวสุ. (2552). **คุณภาพชีวิต**. สืบค้นเมื่อ วันที่ 9 ตุลาคม 2552.

จาก <http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9520000038723>

ผดุง อารยะวิญญู. (2537). **การเรียนรู้ระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.

ยูเนสโก. (2550). **คู่มือผู้สื่อข่าว เรื่องการศึกษาเพื่อเรียนรวม**. กรุงเทพฯ: องค์การยูเนสโก สำนักงานกรุงเทพฯ.

สมศรี ตรีทิเพนทร์. (2547). **แนวทางและหลักการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม:**

กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาเขตปกครองพิเศษ อ่องกง. สืบค้นเมื่อ วันที่ 9 ตุลาคม 2552.

จาก <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jedu/article/view/501/491>

Joseph Kisanji. (1999). **Historical and theoretical base of inclusive education.**

October 9, 2005. from http://www.eenet.org.uk/theory_practice/hist_theorectic.doc

United Nation, Education Scientific and Cultural Organization. (2005). **Guideline for**

inclusion : ensuring access to education for all. October 9,2005.

from <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001402/140224e.pdf>

